

Kogo możesz informować po śmierci pacjenta

Lekarz jest zobowiązany do zachowania w tajemnicy wszystkich informacji związanych z pacjentem, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu. Za ujawnienie informacji objętych tajemnicą zawodową może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną i karną. Sprawdź, jak w świetle najnowszych przepisów do tego nie dopuścić.

Na mocy ustawy zmieniającej ustawę o zawodach lekarza i lekarza dentystry wprowadzono nową przesłankę zwolnienia lekarza z obowiązku zachowania informacji w tajemnicy. Do takiej sytuacji dochodzi, gdy po śmierci pacjenta o udzielenie informacji zwróci się osoba bliska. Rozwiązanie to rodzi zasadnicze wątpliwości nie tylko z punktu widzenia zgodności z art. 47 Konstytucji RP, ale również z perspektywy możliwości zastosowania tej regulacji w praktyce.

MARCIN KLONOWSKI
 aplikant adwokacki
 w Kancelarii
 Chmielniak
 Adwokaci, doktorant
 w Katedrze
 Postępowania
 Karnego WPiA UJ,
 bialekolnierzyki.com.pl
CHMIELNIAK
 ADWOKACI

Zakres informacji objętych tajemnicą lekarską

Tajemnicą zawodową lekarską są objęte wszelkie informacje związane z pacjentem, które lekarz uzyskał w związku z wykonywaniem zawodu. Zakres informacji chronionych tajemnicą jest bar-

dzo szeroki. Z praktycznego punktu widzenia mogą to być informacje dwojakiego rodzaju. **Pierwszym typem informacji** są dane medyczne ściśle związane z procesem leczenia, na przykład dotyczące bezpośrednio stanu zdrowia pacjenta. **Druga grupa informacji** – nie mniej istotna – to wszystkie fakty niezwiązane z diagnozą czy leczeniem, o których lekarz dowiedział się od pacjenta. Mogą to być informacje dotyczące sytuacji osobistej czy rodzinnej chorego, a w zasadzie wszystko to, co pacjent powiedział lekarzowi. Nie ulega wątpliwości, że z perspektywy pacjenta zarówno pierwsze, jak i drugie informacje są danymi wrażliwymi. Pacjent może sobie nie życzyć, aby najbliższa rodzina miała informacje o jego stanie zdrowia czy stanie majątkowym.

Kiedy poniesiesz odpowiedzialność karną i dyscyplinarną

Lekarz ujawniając informacje objęte tajemnicą zawodową lekarską, podlega **odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej**. W przypadku przepisów prawa karnego takie zachowanie będzie stanowić przestępstwo określone w art. 266 § 1 Kodeksu karnego. Natomiast w kontekście norm deontologii lekarskiej obowiązek zachowania tajemnicy przewiduje art. 23 Kodeksu etyki lekarskiej.

Oczywiste jest jednak, że nie każde ujawnienie informacji objętych tajemnicą będzie działaniem bezprawnym. Przepisy, między innymi ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry, a także Kodeks etyki lekarskiej przewidują wyjątki, gdy lekarz może przekazać tego rodzaju dane. Oprócz zgody pacjenta taką okolicznością może być również zwolnienie z tajemnicy przez sąd albo na przykład konieczność przekazania informacji innemu lekarzowi.

Charakter i cel zmian ustawowych

Na mocy ustawy z 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego i innych ustaw do ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry wprowadzono art. 40 ust. 3 i 3a. Jak wynika z treści uzasadnienia do projektu ustawy, nowe przepisy mają ułatwić osobom najbliższym pozyskanie informacji niezbędnych do prowadzenia procesów cywilnych i karnych w sprawach o tzw. błędy medyczne.

W jakiej sytuacji można ujawnić informacje

Pierwszym i oczywistym warunkiem ujawnienia informacji obję-

WAŻNE

Jeśli jedna z osób bliskich wyrazi sprzeciw, to nie możesz ujawnić informacji o zmarłym pacjencie. Za takie zachowanie możesz ponieść odpowiedzialność karną i dyscyplinarną.

tych tajemnicą jest **zgon pacjenta**. W tym przypadku do lekarza musi wystąpić osoba bliska w rozumieniu ustawy. Osobą bliską jest małżonek, krewny lub powinowaty do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciel ustawowy, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub osoba wskazana przez pacjenta.

Krąg osób uprawnionych jest bardzo szeroki. O ile w przypadku małżonka czy osób spokrewnionych ustalenie więzi ze zmarłym pacjentem nie powinno rodzić większych trudności, o tyle w praktyce ustalenie istnienia między pacjentem a zgłaszającą się osobą pozostawania we wspólnym pożyciu może rodzić już spore problemy. Przypadek ten dotyczy bowiem konkubinatów, które z samej natury są związkami o charakterze niesformalizowanym. Gdy do lekarza zwraca się osoba bliska zmarłego pacjenta, dla zabezpieczenia interesu prawnego należałoby zażądać przedstawienia odpowiednich **aktów stanu cywilnego**, na podstawie których można stwierdzić relacje między zmarłym pacjentem a osobami bliskimi. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, zwłaszcza problemu w ustaleniu trwałego pożycia, lepiej odmówić ujawnienia informacji. W przeciwnym razie można się bowiem narazić na odpowiedzialność karną i dyscyplinarną.

Co zrobić w przypadku sporu bliskich

Nowa regulacja przewiduje także specyficzne rozwiązanie w art. 40 ust. 3a. Jak wynika z tego przepisu, mimo wniosku osoby bliskiej lekarz nie może ujawnić informa-

cji, jeśli sprzeciwi się temu inna osoba bliska.

Ustawa nie przewiduje jakiegokolwiek gradacji osób, które mogłyby wyrazić sprzeciw. Jeśli zatem ujawnieniu takiemu sprzeciwi się osoba z dalekiej rodziny, to lekarz nie może ujawnić informacji. Co więcej, lekarz nie ma na przykład obowiązku pytania małżonka, czy nie chce wyrazić sprzeciwu, jeśli o informację ubiega się osoba z dalszej rodziny.

Problem tajemnicy lekarskiej z konstytucją w tle

Z przedstawionej analizy wynika, że nowelizacja ustawy w zakresie tajemnicy lekarskiej nie została gruntownie przemyślana. Stawia ona lekarzy w bardzo trudnym położeniu. Rodzaj podjętej decyzji może bowiem rodzić konsekwencje nawet w postaci **odpowiedzialności karnej**. Oprócz niepraktyczności tej regulacji wydaje się, że przepisy te mogą pozostawać w sprzeczności z zapisanym w art. 47 Konstytucji RP prawem do prywatności. Kwestia ta była już sygnalizowana przez Naczelną Izbę Lekarską w piśmie do Rzecznika Praw Obywatelskich, w którym organ ten prosił o złożenie stosownego wniosku do Trybunału Konstytucyjnego. Obecna sytuacja Trybunału, w tym ogromne opóźnienia w orzekaniu, nie daje jednak perspektyw na szybkie rozwiązanie problemu. ■

PODSTAWA PRAWNA:

► ustawa z 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego i innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1070).